Oświadczenie złożone
przez senatora Wadima Tyszkiewicza
w dniu 8 kwietnia 2025 r.

Oświadczenie skierowane do ministra rozwoju i technologii Krzysztofa Paszyka

Szanowny Panie Ministrze!

W imieniu samorządów chciałbym zwrócić uwagę na narastający problem masowego powstawania ferm wielkoprzemysłowych, które negatywnie wpływają na środowisko, zdrowie mieszkańców oraz rozwój przestrzenny gmin.

Obecne przepisy prawne nie zapewniają samorządom skutecznych narzędzi do kontrolowania lokalizacji tego typu przedsięwzięć, co prowadzi do sytuacji, w których decyzje o warunkach zabudowy dla ferm wydawane są wbrew woli lokalnych społeczności. Problem ten dotyka wielu regionów Polski, powodując degradację środowiska i spadek jakości życia mieszkańców tych regionów.

Obecny stan prawny sprzyja niekontrolowanemu wzrostowi liczby wielkoprzemysłowych ferm, co prowadzi do:

— zanieczyszczenia wód gruntowych i powierzchniowych,
— znaczącego pogorszenia jakości powietrza na skutek odorów i emisji gazów cieplarnianych,
— nadmiernej eksploatacji gruntów i ich degradacji,
— spadku wartości nieruchomości sąsiadujących z fermami,
— negatywnego wpływu na zdrowie mieszkańców i pogorszenia warunków życia,
— zniszczenia infrastruktury drogowej wskutek intensywnego transportu ciężkiego,
— zanikania tradycyjnego rolnictwa rodzinnego na rzecz dominacji hodowli przemysłowej.

W wielu krajach europejskich funkcjonują przepisy chroniące mieszkańców przed uciążliwościami zapachowymi, jednak w Polsce nadal brakuje kompleksowej regulacji w tym zakresie.

Obecnie większość ferm wielkoprzemysłowych powstaje na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, bowiem w przypadku ich wydawania organy administracji lokalnej nie mają władzy dyskrecjonalnej. Brakuje skutecznych mechanizmów ograniczających lokowanie ferm. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego nie zapewniają pełnej ochrony przed ekspansją takich ferm – inwestorzy skutecznie zaskarżają plany zagospodarowania, wykorzystując luki prawne. W efekcie samorządy pozbawione są realnego wpływu na kształtowanie przestrzeni w gminie, mimo że gospodarka przestrzenna należy do ich kompetencji własnych.

Proszę o informację, czy Rada Ministrów pracuje nad wprowadzeniem zmian do ustawy z dnia 27 marca 2023 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (DzU z 2023 r. poz. 977), które umożliwiłyby skuteczniejsze regulowanie lokalizacji ferm wielkoprzemysłowych. Zmiany mogłyby polegać np. na wprowadzeniu obowiązku wyznaczania specjalnych stref dla lokalizacji tego typu inwestycji w planach ogólnych gminy, wskazaniu, że przedsięwzięcia te wymagają uzyskania decyzji środowiskowej czy umożliwieniu gminom skuteczniejszego blokowania inwestycji, które nie są zgodne z ich polityką przestrzenną.

Samorządy dodatkowo rekomendują precyzyjne zdefiniowanie pojęcia „ferma wielkopowierzchniowa" na podstawie wskaźnika dużej jednostki przeliczeniowej (DJP), co pozwoliłoby na jednoznaczne określenie, które inwestycje podlegają dodatkowym regulacjom. Obecnie obowiązujące przepisy dotyczące gospodarki odpadami powstającymi na fermach przemysłowych są niewystarczające, wobec tego samorządy rekomendują wprowadzenie bardziej szczegółowych regulacji dotyczących zarządzania odpadami, nałożenie ściślejszych obowiązków związanych z zagospodarowaniem nieczystości produkowanych przez trzodę chlewną, a także systemowe rozwiązania ograniczające wpływ odpadów z ferm na środowisko naturalne.

Samorządy lokalne nie mogą pozostawać bezradne wobec degradacji przestrzeni i środowiska naturalnego. Obowiązujące przepisy prawa nie zapewniają skutecznych narzędzi do zarządzania lokalizacją ferm przemysłowych, a decyzje inwestycyjne często podejmowane są bez uwzględnienia głosu mieszkańców oraz długofalowych skutków dla lokalnych społeczności. W związku z tym niezbędne jest podjęcie pilnych działań legislacyjnych, które zagwarantują realny wpływ gmin na lokalizację ferm wielkoprzemysłowych, wprowadzą skuteczniejsze regulacje dotyczące odorów i zanieczyszczeń oraz zapewnią wyższy poziom ochrony zdrowia i jakości życia mieszkańców.

Z poważaniem
senator RP
Wadim Tyszkiewicz